

Fàbrica tèxtil Estabanell i Pahisa

Tona

Ubicació

Comarca: Osona
Lloc/Adreça: c. Dolors Fontserè, 13
Alçada: 586

Coordenades:

Latitud: 41.8488
Longitud: 2.23021
UTM Est (X): 436097
UTM Nord (Y): 4633275

Classificació

Número de fitxa: 08283 - 179
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Conjunt arquitectònic
Estil / època: Contemporani
Segle: XX
Any: 1920
Estat de conservació: Regular
Notes de conservació: Les instal·lacions resten tancades amb signes incipients de degradació.
Protecció: Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Observacions protecció: IPEC. Inventari del Patrimoni Etnològic del Montseny 1995-1999. Fàbrica Estabanell. Tona. Número d'inventari IPEC 900974. 21-4-1998. Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya IPEC 900974
Número inventari:
Generalitat i altres inventaris:
Accés: Fàcil
Ús actual: Sense ús

Titularitat	Privada
Titular:	6235003DG3363N0001DL
Autoria de la fitxa	Josep Anton Pérez Arriaga (TRÍADE serveis Culturals)
Data de registre de la fitxa:	dt., 28/05/2024 - 13:35

Descripció

Aquest conjunt arquitectònic consta de cinc naus adossades i un habitatge exempt, organitzats de manera que formen una composició harmònica. Les tres naus principals configuren una planta en forma de “U”, mentre que les altres tres es disposen paral·lelament dins del perímetre de la mateixa forma.

Les naus, de planta rectangular, es caracteritzen per teulades a dues vessants. Les façanes laterals que donen a l'exterior es distingeixen per les seves finestres amb arcs rebaixats, emmarcades per motlures decoratives.

La façana principal presenta una alternança visual de naus d'amplades diferents: les més estretes, que integren els portals d'entrada, inclouen finestres rectangulars a banda i banda, mentre que les naus més àmplies mostren finestres d'arc rebaixat amb motlures, complementades amb obertures addicionals rectangulars a la part superior. Destaca també un cos central que incorpora una porta amb una petita teuladeta, afegint un detall singular al conjunt.

La part superior de les façanes es remata amb una barbacana formada per biguetes, llates de fusta i maó ceràmic.

Història

La fàbrica Estabanell i Pahisa es va construir l'any 1920 (tot i que hi ha ampliacions posteriors). Uns anys abans, l'any 1913, la mateixa empresa havia fet arribar l'electricitat al poble. Va ser la indústria més important del poble durant molt de temps. Es dedicava al teixit de cotó i donava feina majoritàriament a dones, del poble i de l'entorn. En moments de màxim esplendor de la fàbrica, va ocupar 176 persones. Només als despatxos, els contramestres i alguns teixidors eren homes.

L'empresa Estabanell, coneguda popularment com "La Fàbrica", tenia la factoria més gran a Centelles, i van ser les vagues del 1919 i 1920 les que va afavorir que es potenciés la de Tona (IPEC).

Durant la Guerra Civil, la manca de matèria prima va fer que reduís un 70% la producció, que es dedicava a produir roba militar. L'empresa va ser col·lectivitzada i va haver repressió primer sobre les persones d'ideologia dretana, i durant el franquisme sobre les persones que s'havien mantingut fidels a la República, amb acomiadaments i penes de presó.

La reconversió a taller de confecció no va salvar l'empresa víctima de la crisi del tèxtil català, que va tancar els anys noranta del segle XX (Memorial democràtic).

Bibliografia

PADRÓS, Carles; PUIGFERRAT, Carles. (2011) Tona. Recull gràfic 1890 - 1978. Editorial Efadós

PLADEVALL, Antoni. (1990) Tona. Mil cent anys de Història. Eumo Editorial/Ajuntament de Tona.

Enllaços d'interès:

[Fàbrica Estabanell - Pat. Etnològic](#)

[Ajuntament de Tona - Espais de Memòria Democràtica](#)

